

Majandus- ja tööstusministri määruse „Kaitsetööstuse tootearenduse toetus“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõukohase määruse (edaspidi *määrus*) alusel viiakse ellu perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*)¹ § 1 lõike 1 punktis 1 nimetatud rakenduskava (edaspidi *rakenduskava*) poliitikaeesmärgi 1 „Nutikam Eesti erieesmärgi „Tööstussuutlikkuse suurendamine kaitsevõime edendamiseks, seades esikohale kahesuguse kasutusega võimed“ meetme 21.1.1.5.1 „Kaitsetööstuse TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine“ eesmärgi.

Toetusmeetmega aidatakse saavutada Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035² (edaspidi *TAIE arengukava*) eesmärgi ning „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027“ erieesmärgi nr 1 „Teadus- ja innovatsioonivõimekuse ning kõrgetasemeliste tehnoloogiate kasutuselevõtu arendamine ja suurendamine“.

Toetusmeede aitab saavutada riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“³ (edaspidi *strateegia „Eesti 2035“*) sihti „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ja selle alamsihti „Eesti majandus on uuendusmeelne ja teadmispõhine“. Määrusega kavandatud toetusmeetmete panust strateegia „Eesti 2035“ sihtidesse ning kooskõla Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 (edaspidi *ühissätete määrus*)⁴ artikliga 9 on kirjeldatud seletuskirja lisas 1, põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“ arvestamise analüüs on esitatud lisas 2. Põhiõiguste harta ja puuetega inimeste õiguste konventsiooniga arvestamise kontroll-leht on esitatud seletuskirja lisas 3, riskide hindamise tabel lisas 4.

Euroopa Komisjon avaldas 22. aprillil 2025 ettepaneku võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/694, (EL) 2021/695, (EL) 2021/697, (EL) 2021/1153, (EL) 2023/1525 ja (EL) 2024/795, et stimuleerida kava „ReArm Europe“ rakendamise eesmärgil kaitsetööstuse investeringuid ELi eelarvest⁵. Muudatusega võimaldatakse liikmesriikidel lisada rakenduskavasse uus erieesmärk ning eraldada ühtekuuluvuspoliitika fondide vahendeid kaitsetööstuse investeringute toetamiseks. Kava „ReArm Europe“ keskmes on Euroopa kaitsetööstuse ja -tehnoloogiate arendamine. Seetõttu otsustas Vabariigi Valitsus 5. juuni 2025. aasta Vabariigi Valitsuse liikmete nõupidamisel (valitsuskabineti nõupidamine) eraldada ühtekuuluvuspoliitika fondide vahenditest 23,8 miljonit eurot kaitsetööstuse tootearenduse toetuseks.

Toetusmeetme eesmärk on suurendada Eesti kaitsetööstuse konkurentsivõimet ja soodustada uuenduslike ja suure lisandväärtusega toodete väljatöötamist, kaasfinantseerides ettevõtjate

---

¹ [RT I, 11.03.2022, 1](#)

² [TAIE arengukava](#)

³ [Strateegia „Eesti 2035“](#)

⁴ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus \(EL\) 2021/1060](#)

⁵ [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus COM/2025/188](#)

rakendusuuringu ja tootearenduse projekte. Teadus- ja tehnoloogiamahukat kaitsetööstust iseloomustavad kiired tootearendustsüklid, mis tagavad toodete ja teenuste sihipärasuse ja konkurentsivõime. Väga konkreetse turuväljundiga toetuse abil saavad ettevõtjad arendada välja kaitsevaldkonnaga seotud rahvusvaheliselt konkurentsivõimelise uue või oluliselt muudetud toote (sh kahesuguse kasutusega tehnoloogia) või teenuse. Projektide tegevus seisneb rakendusuuringu tegemises ja tootearenduses, mis tähendab et projekti lõpuks valmib toote või teenuse laboratoorne või tööstuslik prototüüp. Toetust ei anta seega masstootmiseks ega tootmisvõime loomiseks, taristusse investeeringuteks või muuks tegevuseks, millel oleks otsene keskkonnamõju.

Eesti kaitsetööstusettevõtjad on lühikese ajaga saavutanud edu mitmes valdkonnas: küberturvalisus, autonoomsed maismaa- ja meresüsteemid ning side- ja juhtimistehnoloogiad. Kui 2020. aastal oli Eesti kaitsetööstuse ekspordimaht 46 miljonit eurot, siis 2024. a juba 350 miljonit koos üle 400 miljoni euro suuruse müügituluga. Määruse alusel antav toetus aitab saavutada sektori seatud 2030. a eesmärki jõuda 1,4 miljardi euro suuruse ekspordimahuni ning 2 miljardi euro suuruse müügituluni, keskendudes innovaatiliste kaitsetehnoloogiate arendamisele ja müügile.

Toetust antakse ettevõtjate projektide selliste arenguetappide elluviimiseks, mis üldjuhul veel tulu ei too ning seetõttu ei ole nende elluviijatel võimalik ka näiteks laenu vormis antud toetust tagasi maksta. Paljud Eesti kaitsetööstusettevõtjad on uued, kiiresti arenevad ettevõtjad. Seetõttu ei sobi finantsinstrumendid taoliste projektide rahastamiseks.

Toetust on kavas anda üle kogu Eesti. Tegevusi rahastatakse jooksvalt kuni eelarvevahendite ammendumise või toetuse taotlemise perioodi lõppemiseni. Meedet „Kaitsetööstuste TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine“ rahastatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest kokku 23,8 miljoni euroga, millele lisandub taotlejate omafinantseering. Riiklikku kaasfinantseeringut toetusmeetme elluviimiseks pole ette nähtud.

Määrusega sätestatakse toetuse taotlemise, määramise, kasutamise ning tagasinõudmise ja -maksamise tingimused, toetuse taotleja ja toetuse saaja õigused ja kohustused ning Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse (edaspidi *rakendusüksus*) õigused ning kohustused. Määrus kehtestatakse ÜSS2021_2027 § 10 lõike 2 alusel.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi *rakendusasutus*) innovatsiooni ja tehnoloogia osakonna arendusvaldkonna juht Mikk Vahtrus (e-post mikk.vahtrus@mkm.ee, telefon 625 6389) ja strateegiaosakonna välisvahendite valdkonna juht Rando Härginen (e-post rando.harginen@mkm.ee, telefon 625 6446). Määruse juriidilise ekspertiisi on teinud rakendusasutuse õigusosakonna õigusnõunik Ragnar Kass (e-post ragnar.kass@mkm.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeetoimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Merike Koppel (e-post merike.koppel@justdigi.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb üheksast peatükist ja 24 paragrahvist. Peatükid jagunevad järgmiselt:

1. Üldsätted
2. Toetatavad tegevused, toetuse andmise tingimused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr
3. Täiendavad nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele
4. Toetuse taotlemine
5. Taotluse menetlemine
6. Taotluse rahuldamise otsuse muutmine ja kehtetuks tunnistamine
7. Aruannete esitamine ja toetuse maksmise tingimused
8. Toetuse saaja ja rakendusüksuse täiendavad õigused ja kohustused
9. Vaided

1. peatükk **Üldsätted**

Määruse 1. peatükis sätestatakse määruse reguleerimisala, riigiabi ja vähese tähtsusega abi, kasutatavad terminid, toetuse andmise eesmärk ja tulemus, näitajad ning määratakse rakendusasutus ja -üksus ning koostööprojektide tingimused.

Määruse § 1 lõikes 1 sätestatakse määruse reguleerimisala, nimetades määruse seose ÜSS2021_2027 rakenduskava eesmärkidega.

Lõikes 2 sätestatakse, et toetust antakse ja tuleb kasutada kooskõlas Vabariigi Valitsuse kinnitatud määrusega „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“, mida nimetatakse lühidalt ühendmääruseks.

Ühendmääruse § 1 lõige 2 näeb ette järgmist: „*Toetuse andmise tingimustes võib määruses sätestatud tingimusi täiendada või täpsustada, kui see on vajalik toetatavate tegevuste eripära tõttu, arvestades määrusega reguleerimata juhtudel riigisisestes ja Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud nõudeid ja võimalusi. Toetuse andmise tingimustes võib määruses sätestatud tingimusi jätta kohaldamata, kui see tuleneb Euroopa Liidu õigusaktidest ja määruses ei ole sätestatud teisiti.*“. Ühendmäärus ei näe ette, et kõnesolevas määruses tuleks ühendmäärust üle korrata. Seetõttu on kõnesolevast määrusest välja jäetud kõik ebavajalikud viited ühendmäärusele. Vastavad viited esitatakse selguse huvides seletuskirjas.

Lõike 4 kohaselt võib määrusega toetust anda kas riigiabina komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78) (edaspidi *üldine grupierandi määrus*), artikli 25 või artikli 28 tähenduses või vähese tähtsusega abina komisjoni määruse (EL) nr 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023) (edaspidi *vähese tähtsusega abi määrus*), tähenduses. Toetuse andmine on kooskõlas konkurentsiseaduse §-dega 30 (riigiabi), 33 (vähese tähtsusega abi) ja 34² (riigiabi andmise luba, sh grupierandiga hõlmatud riigiabi).

Toetus on üldise grupierandi määruse alusel teadus- ja arendusprojektidele (edaspidi *TA-projektid*) antav riigiabi. Sellest tulenevalt järgitakse toetuse andmisel üldise grupierandi määruses TA-projektide toetamiseks ettenähtud tingimusi, sealhulgas toetusmäär, abikõlblikud tegevused ja abikõlblikud kulud. Nimetatud määruse alusel antakse toetust artikli 25 lõike 2 punktides b–d nimetatud tegevusteks.

Lõige 5 sätestab, et vähese tähtsusega abi arvestust peetakse abi saaja kohta, mis tähendab seda, et taotlejale ja partneritele kõigi erinevate meetmete kaudu antud vähese tähtsusega abi peab vastama kumuleerimisreeglitele. Seejuures on oluline jälgida piiranguid, mis kehtivad kontserni kuuluvatele partneritele vähese tähtsusega abi määruise artikli 2 lõikes 2 sätestatud suhete korral. Vähese tähtsusega abi ei tohi ületada vähese tähtsusega abi määruise artikli 3 lõikes 2 sätestatud piirmäära 300 000 eurot. Toetuse andmisel vähese tähtsusega abina võetakse arvesse vähese tähtsusega abi määruise artiklis 5 sätestatud kumuleerimisreegleid. Vähese tähtsusega abi suuruse arvestamisel loetakse üheks ettevõtjaks sellised ettevõtjad, kes on vähese tähtsusega abi määruise artikli 2 lõike 2 kohaselt omavahel seotud.

Lõikes 6 sätestatakse riigiabi reguleerivatest sätetest lähtuvad tingimused, millal määrust ei kohaldata ja mis tulenevad üldise grupirendi määruise või vähese tähtsusega abi määruise nõuetest. Punktis 4 kehtestatakse muu hulgas, et määrust ei kohaldata ettevõtjale, kes vastab üldise grupierandi määruise artikli 2 punktis 18 sätestatud raskustes oleva ettevõtja tunnustele. Ühtlasi selgitatakse, et raskustes olevaks ettevõtjaks ei peeta börsil noteerimata väikeettevõtjat viie aasta jooksul alates registreerimisest, kes ei ole teise ettevõtja tegevust üle võtnud, kasumit jaotanud ega ole moodustatud ühinemise teel (iduettevõtja), või ettevõtjat, kelle keskmine aastatootlus on taotluse esitamisele eelnenud kolme majandusaasta jooksul olnud vähemalt 20 protsenti ja kellel oli kolmeaastase perioodi alguses vähemalt kümme töötajat (kasvuettevõtja) ning kelle puhul ei arvata aktsia- või osakapitali hulka ülekurssi, võimaldades seega teha idu- ja kasvuettevõtjatele erandi raskustes oleva ettevõtja kindlaksmääramisel. Idu- ja kasvuettevõtja staatust hinnatakse kõigi taotlejaga seotud ettevõtjate tasandil.

Idu- ja kasvuettevõtjate raskustes olevaks ettevõtjaks mittepidades on põhjendatud asjaoluga, et enamik alustavaid teadus- ja tehnoloogiamahukaid ettevõtjaid ei teeni esimestel tegutsemisaastatel müügitulu (ei tooda isegi konkreetset toodet/teenust), mistõttu on nad esimestel aastatel märkimisväärses kahjumis ning nende rahavood sõltuvad investoritest ja mujalt saadud (tagastamatust) abist. Selliste ettevõtjate eesmärk on ennekõike investeerida teadus- ja arendustegevusse, selleks et oma esimene toode või teenus välja töötada ja turule tuua. Sellistest tegevustest tekib selgelt turutõrge, mille korral on riigi sekkumine ja tugi põhjendatud.

Punkti 5 alusel ei kohaldata kõnesolevat määrust Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruise (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (ELT L 231, 30.06.2021, lk 60–93), artiklis 7 sätestatud juhtudel. Artikli 7 kohaselt ei saa toetada muu hulgas investeeringuid, mis tehakse seoses fossiilkütuste tootmise, töötlemise, transpordi, jaotuse, ladustamise või põlemisega.

Määruise §-s 2 selgitatakse 11 määruise rakendamiseks vajalikku terminit. Riigiabi andmisel lähtutakse üldise grupierandi määruisest ja seetõttu on enamiku terminite määratlemisel kasutatud grupierandi määruise määratlusi. Lisaks on selgitatud kahte terminit:

1) projektiplaan – tegevuskava, mis sisaldab projekti elluviimiseks vajalikke tegevusi, tegevuste uudsuse kirjeldust, turuanalüüsi, turundus- ja tegevusplaani, intellektuaalomandi strateegia kirjeldust ja selle kaitsmise plaani, projekti eelarvet ja selle põhjendust, projektimeeskonna kirjeldust ning ettevõtja majandusnäitajate prognoosi. Projektiplaan põhjal peab olema võimalik hinnata, kas: a) projekt vastab toetusmeetme eesmärkidele; b) seda on võimalik eesmärgipäraselt ja kuluefektiivselt ellu viia; c) taotleja on võimeline projekti ellu viima.

2) teadus- ja arendustegevus – isiku loomevabadusel põhinev süstemaatiline tegevus, mille eesmärk on saada teadusuuringute abil uusi teadmisi inimese, looduse ja ühiskonna ning nende

vastastikuse toime kohta ning neid teadmisi rakendada. Termin määratlus on tuletatud Frascati käsiraamatust, mis on rahvusvaheline teadus- ja arendustegevuse statistika kogumise ja teatamise juhend.

Määruse §-s 3 kehtestatakse toetuse andmise eesmärk ja tulemus.

Lõigete 1 ja 2 kohaselt on toetuse andmise eesmärk aidata ettevõtjal viia ellu kaitsevaldkonnaga seotud teadus- ja arendustegevusega projekte, mille tulemusel arendatakse välja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline uus või oluliselt muudetud tehnoloogia, toode või teenus. Eesmärk on ka suurendada uuest või oluliselt muudetud tootest või teenusest saadavat rahvusvahelist müügitulu.

Lõigete 3 ja 4 kohaselt aitab toetus saavutada järgmisi rakenduskava tulemus- ja väljundnäitajaid.

Tabel 1. Rakenduskava väljundnäitajad

Näitaja	Ühik	Vahetase (2024)	Sihttase (2029)	Andmeallikas	Mõõtmisagedus
Toetatavad ettevõtjad*	Ettevõtjad	–	25	SFOS, projektiaruanded	Üks kord projekti jooksul
Toetustega toetatavad ettevõtjad	Ettevõtjad	–	25	SFOS, projektiaruanded	Üks kord projekti jooksul
Toetatavad ettevõtjad, kes on peamiselt seotud kaheksa kasutuse ja kaitsevõime edendamise	Ettevõtjad	–	25	SFOS, projektiaruanded	Üks kord projekti jooksul

* Sh peetakse eraldi arvestust mikro-, väike-, keskmise suurusega ja suurettevõtjate arvu üle.

Tabel 2. Rakenduskava tulemusnäitajad

Näitaja	Ühik	Baastase (2025)	Sihttase (2029)	Andmeallikas	Mõõtmisagedus
1. Erasektori investeeringud, mis täiendavad avaliku sektori toetust	Euro	0	19 674 667	SFOS, projekti taotlus, projektiaruanded	Projekti rahastamise otsuse tegemise ajal või selle muutmisel
2. VKE-d, kellel on suurem lisandväärtus töötaja kohta	Ettevõtjad	0	20	SFOS, projektiaruanded, äriregister	Peale projekti lõppemist (ülejäämisel aastal)

Vastavad tulemus- ja väljundnäitajad on kokku lepitud ja Euroopa Komisjonile esitatud poliitikaeesmärgi „Nutikam Eesti“ perioodi 2021–2027 näitajate metoodikas. Näitajate passis

on toodud ka iga näitaja sihttaseme arvutuskäik. Juhul kui üht näitajat püütakse saavutada mitme sekkumise abil, siis on iga sekkumise kohta esitatud eraldi arvutuskäik.

Lõike 5 järgi seotakse toetus riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ strateegilise sihiga „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“. Tootearenduse toetuse projektidega aidatakse ennekõike saavutada alamsihti „Eesti majandus on uuendusmeelne ja teadmispõhine“, kuna meede toetab otseselt ettevõtjate teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni ning teadlaste ja ettevõtjate vahelist koostööd (vt ka käesoleva seletuskirja lisa 1).

Ühtlasi sätestatakse, et toetusega aidatakse saavutada TAIE arengukava eesmärgi. Määrusega on otseselt seotud TAIE arengukava üldeesmärgiga „Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostöös Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele“ ja TAIE arengukava alaeesmärgiga „Eesti areng tugineb teadmuspõhistele ja innovaatilistele lahendustele“.

Lisaks sätestatakse, et toetusega tuleb edendada ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706), artiklis 9 nimetatud horisontaalseid põhimõtteid.

Lõikes 6 sätestatakse, et toetuse andmise üle otsustamisel hinnatakse strateegia „Eesti 2035“ aluspõhimõtete järgimist ja sihtide saavutamist tasakaalustatud regionaalset arengut, soolist võrdsuslikkust, võrdseid võimalusi, ligipääsetavust, keskkonna- ja kliimaeesmärgi toetaval moel järgmistele näitajatele:

- 1) väljaspool Harjumaad loodud sisemajanduse koguprodukt elaniku kohta Euroopa Liidu 27 keskmisest;
- 2) ressursitootlikkus.

Toetuse taotlejad peavad analüüsima, kuidas projekt aitab otseselt või kaudselt saavutada eespool nimetatud näitajaid ja järgida strateegia „Eesti 2035“ põhimõtteid ning kirjeldama oma taotluses, millist (milliseid) näitajat (näitajaid) ja milliste tegevustega projekt aitab saavutada. Projekti lõpparuandes tuleb kirjeldada, kuidas projekti tulemus või tehtud tegevused on aidanud saavutada vastavat (vastavaid) näitajat (näitajaid) ja eesmärgi (eesmärgi). Toetusmeetme, riigi pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtide ning ühissätete määruse artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtete vahelist seost on täpsemalt selgitatud seletuskirja lisa 1.

Määruse §-s 4 nimetatakse toetusmeetme rakendusamet ja rakendusüksus. Määruse rakendamisel täidab rakendusamet ülesandeid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning rakendusüksuse ülesandeid Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus.

Eelnõu §-s 5 on sätestatud koostööprojektide elluviimise tingimused. Koostööprojektide tingimused lähtuvad komisjoni 28. oktoobri 2022. a teatise 2022/C 414/01 „Teadus- ja

arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistik“ (ELT C 414, 28.10.2022, lk 1-38)⁶ (edaspidi *riigiabi raamistik*) sätetest, mille järgimisel ei saa ettevõtja kaudset riigiabi.

Lõikes 1 nähakse ette, et toetuse saaja ja partneri koostöös projekti elluviimise tingimused, kulude, riskide ja tulemuste jagamine, tulemuste levitamine ning koostööprojekti tulemusena loodava intellektuaalomandi õiguste kasutamine ja jaotamine lepitakse kokku nendevahelises koostöölepingus.

Koostööprojektid on kõik projektid, mida kavandavad, viivad ellu ja mille tulemusi, mis vastavad partnerite panusele projektis, jagavad nad ühiselt. Eelnimetatud nõude järgimine on oluline selleks, et toetuse saaja ja partnerid ei saaks soodsate koostöötingimuste tõttu teadus- ja arendusasutuste kaudu kaudset riigiabi. See nõue võimaldab ühtlasi toetuse saajal, partneril ning teadus- ja arendusasutusel leppida omavahel kokku, kas viimane panustab projekti:

- a) lepinguliste teadusteenuste osutamise ning teadusuuringute teostamise kaudu, mille puhul järgitakse riigiabi raamistiku punkti 2.2.1, või
- b) koostöö kaudu, mille puhul järgitakse riigiabi raamistiku punkti 2.2.2 ning teadus- ja arendusasutuse kulud hüvitatakse tegelike kulude alusel.

Lõikes 2 sätestatakse, et koostööprojektis ei saa toetuse saaja soodsate koostöötingimuste tõttu teadus- ja arendusasutuse (edaspidi *TA-asutus*) kaudu kaudset riigiabi, kui on täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest:

- 1) toetuse saaja ja partnerid kannavad kõik projekti kulud;
- 2) koostööprojekti tulemusi, millega ei kaasne intellektuaalomandi õigusi, võib laialdaselt levitada, või kui TA-asutuse tegevuse tulemusena tekkivad intellektuaalomandi õigused antakse TA-asutusele täielikult üle;
- 3) kõik koostööprojekti tulemusena tekkivad intellektuaalomandi õigused ja nendega seotud kasutusõigused jagatakse poolte vahel viisil, mis kajastab asjakohaselt nende tegevusi, sissemakseid ja huve;
- 4) TA-asutusele makstakse tema tegevuse tulemusena tekkinud intellektuaalomandi õiguste eest turuhinnale vastavat tasu, kui TA-asutus annab nimetatud intellektuaalomandi õigused üle või võimaldab projektis osalevale toetuse saajale või ettevõtjast partnerile neile juurdepääsu. TA-asutusele makstavast tasust võib maha arvata projektis osaleva toetuse saaja või ettevõtjast partneri poolt teaduspartneri nimetatud projektis ellu viidud tegevuse kulude katteks tehtud rahalise või mitterahalise sissemakse väärtuse absoluutsumma.

Lõikes 3 ja 4 sätestatakse intellektuaalomandi õiguse eest makstava tasu vastavus turutingimustele ja kulupõhine arvestus. TA-asutusele tema tegevuse tulemusena tekkinud intellektuaalomandi õiguste eest makstav tasu vastab turuhinnale, kui nimetatud tasu võimaldab TA-asutusel kõnealustest intellektuaalomandi õigustest saada kogu majandusliku tulu ja kui on täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest:

- 1) tasu suurus on kindlaks määratud konkurentsil põhineva avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva müügitehingu tulemusena;
- 2) sõltumatu ekspert kinnitab oma hinnangu põhjal, et tasu suurus on vähemalt võrdne turuhinnaga;
- 3) TA-asutus tõendab, et ta on pidanud tasu üle turutingimustel läbirääkimisi koostöölepingu sõlmimise hetkel maksimaalse majandusliku kasu saamiseks, võttes samal ajal arvesse oma põhikirjalisi eesmärke;

---

⁶ [Komisjoni Teatis 2022/C 414/01](#)

4) juhtudel, kus koostööleping annab koostööprojekti osalevale toetuse saajale või partnerile koostööprojekti osaleva TA-asutuse tegevuse tulemusena tekkivate intellektuaalomandi õiguste suhtes eesõiguse, on TA-asutusel õigus küsida kolmandalt isikult pakkumisi ja koostööprojekti osalev toetuse saaja või partner peab kolmandalt isikult soodsama pakkumise saamise korral makstavat tasu vastavalt suurendama.

Kuna teadus- ja arendustegevus on oma olemuselt esmakordne, siis paljudel juhtudel ei ole võimalik enne teadus- ja arendustegevuse algust lõplikult määrata selle tulemusel tekkivaid intellektuaalomandi õigusi või nende turuhinda. Sellisel juhul peab partnerite vahel enne teadus- ja arendustegevuse algust sõlmitud koostööleping sisaldama tingimusi, mille kohaselt on võimalik teistele partneritele makstava tasu suurus üle vaadata. Tasu ülevaatamisel tuleb lähtuda tekkinud intellektuaalomandi õigustest ja nende turuhinnast.

2. peatükk

Toetatavad tegevused, toetuse andmise tingimused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr

Peatükk sätestab määruse alusel toetatavad tegevused, abikõlblikud kulud, projekti abikõlblikkuse perioodi, toetuse piir- ja omafinantseeringu määrad ning nendega seotud tingimused.

Määruse §-s 6 nimetatakse määruse alusel toetatavad tegevused.

Lõike 1 kohaselt antakse ettevõtjatele toetust rakendusuuringu või tootearenduse tegemiseks. Lisaks toetatakse teostatavusuuringu tegemist või intellektuaalomandi esmakaitse taotlemist, juhul kui need tegevused on seotud konkreetse rakendusuuringu või tootearendusega. Ühtlasi peab toetatav projekt aitama ka saavutada toetusmeetme tulemus- ja väljundnäitajaid.

Eelnõus kasutatakse rakendusuuringute termineid „rakendusuuring“ ja „tootearendus“ riigiabi raamistiku tähenduses. Ettevõtjad saavad oma arendustöö tehnoloogilise taseme hindamiseks kasutada tehnoloogilise valmiduse tasemete skaalat. Siinkohal tuleb rõhutada, et lähtudes nii valdkondlikest eripäradest kui ka asjaolust, et arendustöö on alati millegi uue või uutmoodi tegemine, määrab projekti tegevuste lõpliku tehnoloogilise taseme valdkondlik ekspertiis. Rakendusuuringu ja tootearenduse tegevused paigutuvad tehnoloogilise valmiduse tasemete skaalal vahemikku 3–8. Kuigi teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistiku allmärguse 60 kohaselt võib rakendusuuring olla tasemete skaalal vahemikus 2–4, siis tehnoloogilise valmiduse tase 2 on liiga varajane tehnoloogiaarenduse faas, et eelnõukohase toetusmeetme raames jõutaks tehnoloogiat või toodet arendada piisavalt kõrgele tasemele nii, et oleks võimalik saavutada ka toetusmeetme üldiseid eesmärke.

Teostatavusuuringu eesmärk on saada kindlust, kas planeeritav teadus- ja arendustegevus on tehnoloogiliselt teostatav ja selle tulemused äriselt rakendatavad. Teostatavusuuringu käigus tehakse objektiivselt ja ratsionaalselt kindlaks projekti tugevad ja nõrgad küljed, sellega kaasnevad võimalused ja ohud ning selgitatakse välja projekti elluviimiseks vajalikud vahendid ja projekti eduväljavaated. Rakendusuuringud ja tootearendus on pikaajalised ja kallid tegevused. Seetõttu on oluline, et neid ellu viivad projektid oleksid tehnoloogiliselt hästi ette valmistatud. Lisaks peab ettevõtja enne projekti algust teadma, kas ja mil määral on arendustöö käigus valmiv uus toode, teenus, protsess või tehnoloogia majanduslikult tasuv ja turul konkurentsivõimeline, et selle teadmise põhjal otsustada, kas rakendusuuringu või tootearendusprojekti elluviimine on põhjendatud või mitte. Teisisõnu, kui eeluuringu tulemusel

selgub, et projekt on tehnoloogiliselt teostamatu või projektil puudub ärinteline väljund, saab selle teadmise alusel otsustada, et projekt ja sellega seotud investeeringud tuleb jätta tegemata.

Lõikes 2 sätestatakse, et intellektuaalomandi esmakaitse tegevuseks saab toetust taotleda vaid juhul, kui projekt hõlmab ka kas rakendusühtsust või tootearendust. Väike- ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul on intellektuaalomandi esmakaitse taotlemiseks võimalik anda toetust kas vähese tähtsusega abina või üldise grupierandi määrase artikli 28 alusel. Suurettevõtjate puhul toetatakse intellektuaalomandi esmakaitsega seotud tegevusi vaid vähese tähtsusega abina.

Lõige 3 sätestab lisaks, et tootearenduse või rakendusühingu projekte saab ellu viia ka tõhusas koostöös, nimetades tingimused, millal projekt hõlmab tõhusat koostööd. Tõhus koostöö on üks koostööprojektide elluviimise võimalusi ja sellest lähtudes tuleb tõhusa koostöö tegemisel järgida sätestatud tingimusi. Tõhusa koostöö puhul, kus projekti elluviimises ja selle tulemuste rakendamises osaleb rohkem partnereid, sealhulgas väike- ja keskmise suurusega ettevõtjad, ja tehakse võrdväärsete partneritena kas rahvusvahelist või teadusasutustega koostööd, on projekti mõju selle tulemusi rakendavate eri partnerite puhul suurem kui ühe ettevõtja projektil. Tõhusa koostöö toetamise tingimused lähtuvad üldisest grupierandi määrust.

Lõikega 4 seatakse nõue, et toetatavad tegevused peavad olema kooskõlas põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“, mille tulemusena ei tekitata olulist kahju keskkonnanäesmärkidele Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2020/8529, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artikli 17 tähenduses. Seletuskirja lisas 2 on esitatud kõnesoleva määrust alusel toetatavate tegevuste suhtes põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ kohaldamise analüüs, mille käigus ei tuvastatud, et määrustega hõlmatud sekkumised põhjustaks olulist kahju keskkonnanäesmärkidele. Samuti tuvastati, et toetatavad tegevused arvestavad kliima- ja keskkonnanäesmarke ning aitavad neid saavutada. Seetõttu ei ole vaja kehtestada täiendavaid leevendusmeetmeid. Samas jääb taotlejale kohustus mõelda puutumus kõnealuse põhimõttega läbi ning taotluses kinnitada, et konkreetse projekti elluviimisel järgitakse põhimõtet „ei kahjusta oluliselt“. Puutumust hindab ka rakendusüksus.

Määruste §-s 7 kehtestatakse abikõlblikud kulud ning nendega seotud tingimused.

Lõikes 1 sätestatakse, et abikõlblikud kulud on järgmised rakendusühingu- ja/või tootearenduseprojekti ning sellega seotud teostatavusühingu elluviimiseks ning intellektuaalomandi esmakaitse taotlemiseks vajalikud kulud:

- 1) projektiga seotud töötajate töötasu ning sellega seotud seadusjärgsed maksud ja maksed. See hõlmab teadlasi, insenere, tehnolooge, projekterijaid, tehnikuid ja muud abikoosseisu niivõrd, kui nad tegelevad konkreetse tootearendusprojektiga. Lisaks on abikõlblikud seadusest tulenev lähetusega või töö- ja ametiülesande täitmisega seotud kulu ning koolituskulu. Abikõlblikud ei ole puhkusetasu ning teenistusest või töölt vabastamise, töölepingu või teenistussuhte lõpetamise ja muud seadusest tulenevad hüvitised proportsionaalselt töötasuga;
- 2) toetuse taotlejast sõltumatult isikult turutingimustel ostetud või litsentsitud lepinguliste teadusuuringute, teadmiste, informatsiooni hankimise, nõustamisteenuste ja intellektuaalomandi omandamise kulud ning projekterimise ja insenertehniliste lahenduste väljatöötamise, prototüübi valmistamisega seotud kulud ning vajalike katsetega seotud kulud;
- 3) vahendite ja seadmete kulud sel määral ja sellise ajavahemiku jooksul, mil neid kasutatakse projekti jaoks;

4) materjali ja tarvikute kulud, mis on otseselt kantud projekti tõttu. Siia kuuluvad näiteks prototüübi valmistamiseks vajalike tarvikute ja toormaterjali kulu, uue toote vastavuse katsetamisega seotud materjali kulu.

Lõikega 2 täpsustatakse, et intellektuaalomandi esmakaitse taotlemisel on abikõlblik patendi ja muu immateriaalse vara, välja arvatud kaubamärgi, omandamise, valideerimise ja kaitsmise kulu.

Lõikega 3 nähakse ette, et läbipaistvuse suurendamiseks ja menetluse, sealhulgas järelkontrolli lihtsustamiseks, peavad kõik abikõlblikud kulud olema tasutud pangaülekandega.

Lõikes 4 sätestatakse, et abikõlblikud ei ole lisaks ühendmääruse §-s 17 loetletud kuludele projekti partnerite vaheliste tehingute kulud.

Määruse §-s 8 kehtestatakse projekti abikõlblikkuse periood.

Lõike 1 kohaselt on projekti abikõlblikkuse periood taotluse rahuldamise otsuses määratud ajavahemik, mil projekti tegevused algavad ja lõppevad ning projekti elluviimiseks vajalikud kulud tekivad.

Lõikes 2 sätestatakse, et projekti abikõlblikkuse periood algab taotluse rakendusüksusele esitamise kuupäevast või taotluse rahuldamise otsuses määratud hilisemast kuupäevast ning lõppeb taotluses märgitud ja taotluse rahuldamise otsuses määratud kuupäeval, kuid hiljemalt 31. oktoobril 2029. Lisaks täpsustakse, et projekt peab algama hiljemalt neli kuud pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemise kuupäeva, tagades nii projekti õigeaegse elluviimise ja toetusmeetme väljamaksete edenemise soovitud rütmis.

Lõige 3 sätestatakse, et taotleja ei tohi projektiga seotud tegevusi alustada ega võtta kohustusi nende tegevuste elluviimiseks enne rakendusüksusele taotluse esitamist.

Lõike 4 kohaselt on projekti abikõlblikkuse periood kuni 36 kuud.

Lõikes 5 nähakse ette toetuse saaja õigus taotleda projekti abikõlblikkuse perioodi pikendamist kuni kuue kuu võrra, kui projekti elluviimisel on ilmnenud toetuse saajast sõltumatud asjaolud ja tingimusel, et saavutatav tulemus haakub jätkuvalt toetusmeetme eesmärkidega ning projekti tegevused on planeeritud lõpetada hiljemalt 2029. aasta 31. oktoobriks.

Lõike 6 kohaselt projekt lõppeb siis, kui rakendusüksus on toetuse saaja esitatud lõpparuande kinnitanud ning teinud selle alusel toetuse saajale lõppmakse.

Määruse §-s 9 sätestatakse toetuse suurus ja osakaal projekti abikõlblike kulude kogumaksumusest.

Lõike 1 kohaselt on toetuse maksimaalne suurus ühe projekti kohta kolm miljonit eurot ja minimaalne summa 250 000 eurot.

Lõigetes 2–5 on sätestatud toetatavate tegevuste toetuse määrad, lähtudes toetuse saaja ja partneri tüübist ja suurusest, projekti raames toetatavatest tegevustest ning nendega seotud riigiabi tingimustest. Kõrgeimat toetuse määra rakendatakse tõhusa koostöö projektile, kus väikeettevõtja toetuse osakaal on 80 protsenti.

Lõikega 6 seatakse piirang, et omafinantseeringuna ei käsitata muud riigi, kohaliku omavalitsuse üksuse või Euroopa Liidu institutsioonide või fondide antud toetust. Ühendmäärusest tulenevalt on omafinantseering toetuse saaja panus nii projekti abikõlblike kui ka mitteabikõlblike kulude katteks. Omafinantseering peab katma abikõlblikest kuludest selle osa, mida toetus ei kata.

3. peatükk

Täiendavad nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele

Peatükis kirjeldatakse, millistele nõuetele peab vastama taotleja, partner ja taotlus.

Määruse §-s 10 kehtestatakse nõuded taotlejale ja partnerile.

Määruse kohaselt saab toetuse taotlejaks olla Eesti äriregistrisse kantud äriühing. Lisaks ühendmääruse § 3 lõikes 2 sätestatud nõuetele ei tohi taotleja ja partneri üle valitsevat mõju omava isiku suhtes olla algatatud sundlõpetamis-, likvideerimis- või pankrotimenetlust.

Taotlejal on õigus projekti elluviimisesse kaasata ka partnereid, nagu äriühingud, muud eraõiguslikud juriidilised isikud või TA-asutused. Partner peab vastama ühendmääruse § 3 lõikes 2 sätestatud nõuetele.

Välisriigi partneriks võib olla Euroopa Liidu liikmesriigis, Euroopa Majanduspiirkonna liikmesriigis, Euroopa Liidu teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammiga „Euroopa horisont“ assotsieerunud riigis, Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni riigis või Šveitsi Konföderatsioonis registreeritud juriidiline isik või teadus- ja arendusasutus. Välisriigi partnerile kohaldatakse selle riigi õigusaktide nõudeid, kus partner on registreeritud.

Määruse §-s 11 sätestatakse nõuded taotlusele.

Esitatud taotlus peab vastama ühendmääruse § 4 lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõuetele ning sisaldama nõutavaid kinnitusi. Taotlus peab sisaldama määruses nimetatud andmeid ja kinnitust, sh taotleja ja projekti üldandmeid, taotleja kinnitust enda vastavuse kohta §-s 10 sätestatud nõuetele, taotleja majandusnäitajaid, teavet täiendavate toetuste saamisest projekti tegevuste elluviimiseks ning positiivse eelhinnangu saanud projektiplaani. Juhul kui projekti elluviimisele on kaasatud partner, siis peab taotlus sisaldama määruses sätestatud andmeid, dokumente ja kinnitusi. Projekti elluviimise koht tuleb määrata kohaliku omavalitsuse üksuse täpsusega, selleks et hiljem oleks võimalik hinnata, kas projekt panustab näitajasse „väljaspool Harjumaad loodud sisemajanduse koguprodukt elaniku kohta Euroopa Liidu 27 keskmisest;“

Taotleja peab analüüsima projekti puutumust § 3 lõikes 6 nimetatud näitajatega ning kirjeldama oma taotluses tegevusi, mis aitavad saavutada määratud näitajaid ja strateegias „Eesti 2035“ kinnitatud strateegilisi sihte ning järgida seal sätestatud aluspõhimõtteid. Oluline on, et kõik taotlejad mõtleks projekti koostamisel läbi planeeritud tegevuste ning riigi pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete, sihtide ja ühissätete määruse artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtete, sh regionaalarengu, vahelised seosed ning vajadused ja võimalused negatiivseid mõjusid vähendada või positiivseid mõjusid võimendada, luues seeläbi vahetute tulemuste kõrval lisandväärtust ja aidates vähendada ühiskondlikke lõhesid.

Projekti taotleja peab kinnitama et projekti elluviimisel ei riivata Euroopa Liidu põhiõiguste hartas toodud põhiõigusi ja järgitakse põhimõtet „ei kahjusta oluliselt“, et saavutada seatud keskkonnaeesmärgid.

4. peatükk

Toetuse taotlemine

Peatükis määratakse kindlaks toetuse taotlemise ja eelnõustamise kord.

Määruse §-s 12 sätestatakse toetuse taotlemise kord.

Lõike 1 kohaselt saab toetust taotleda jooksvalt kuni eelarvevahendite ammendumiseni või toetuse taotlemise perioodi lõppemiseni.

Lõike 2 järgi annab rakendusüksus taotluste vastuvõtmise alustamisest, lõpetamisest ja peatamisest ning rahastamise eelarvest teada oma veebilehel.

Lõikes 3 kohaselt lõpetatakse taotluste vastuvõtmine, kui registreeritud taotlustega taotletav summa, mille kohta ei ole tehtud rahuldamise või rahuldamata jätmise otsust, võrdsustub toetusmeetme tegevuse eelarve vaba jäägiga. Sellisel juhul menetletakse menetluses olevaid taotlusi nende esitamise järjekorras. Taotluste vastuvõtmist jätkatakse rahaliste vahendite vabanemise või toetusmeetmesse lisamise korral.

Määruse alusel toetuse taotlemise, määramise, kasutamise ja tagasinõudmisega seotud teavet ja dokumente edastatakse ÜSS2021_2027 § 21 lõikes 3 sätestatud e-toetuse keskkonna kaudu. Taotlus esitatakse rakendusüksusele e-toetuse keskkonna kaudu taotleja esindusõigusliku isiku digitaalselt allkirjastatuna.

Määruse §-s 13 kirjeldatakse taotluse eelnõustamist.

Lõikega 1 sätestatakse toetuse taotluse esitamisele eelneva kohustusliku etapina rakendusüksuse eelnõustamine.

Lõikes 2 nähakse ette, et eelnõustamise käigus esitab taotleja rakendusüksuse ettenähtud vormil projektiplaani ja § 11 punktides 4, 7, 8 ja 11 nimetatud dokumendid. Eelnõustamise eesmärk on aidata taotlejal projekti taotluse esitamiseks valmistuda. Eelnõustamise käigus tutvustab rakendusüksus taotlejale toetuse saamise aluseid, juhib tähelepanu projekti võimalikele tehnilistele ja sisulistele puudustele ning annab soovitusi ja teeb ettepanekuid puuduste kõrvaldamiseks. Eelnõustamine aitab taotlejal taotlust ja sellega seotud projekti paremini ette valmistada ning tagab seeläbi sujuvama ja edukama projekti elluviimise ning eesmärkide saavutamise.

Lõike 3 kohaselt annab rakendusüksus eelnõustamise tulemusel projektiplaanile positiivse või negatiivse eelhindangu.

Lõike 4 kohaselt ei taga eelhindang taotluse rahuldamise otsust ja seega projektile rahastuse saamist. Kui eelnõustamise tulemusel pole projektile positiivset eelhindangut antud, ei saa ka alustada toetuse taotlemist.

5. peatükk

Taotluse menetlemine

Peatükis kirjeldatakse taotluse menetlemise protsessi ning taotluse valikukriteeriume ja hindamise korda. Peatükk sätestab taotluse rahuldamise, rahuldamata jätmise tingimused ja korra.

Määruse §-s 14 sätestatakse taotluse menetlemise kord.

Lõigetes 1 ja 2 nähakse ette taotluse menetlemise tähtjad. Taotluse menetlemiseks on ette nähtud kuni 40 tööpäeva taotluse esitamisest arvates. Taotluse menetlemise aega võib pikendada kuni kümne tööpäeva võrra, näiteks taotlejalt selgituste ja lisateabe küsimiseks või taotluse täiendamiseks ja muutmiseks.

Lõike 3 sätestab tingimused, mille korral on rakendusüksusel õigus teha taotluse rahuldamata jätmise otsus taotlust sisuliselt hindamata.

Määruse §-s 15 kirjeldatakse valikukomisjoni moodustamist.

Taotlust hinnatakse kahes etapis.

Lõike 1 kohaselt hindavad taotlusi esmalt vähemalt kaks valdkonnaeksperti ning taotluste lõpliku hindamise teeb valikukomisjon.

Lõike 2 kohaselt moodustab valikukomisjoni rakendusüksus ning kooskõlastab selle koosseisu rakendusasutusega ja avaldab koosseisu oma veebilehel enne taotluste vastuvõtmist.

Lõike 3 järgi peavad valikukomisjoni liikmed ja eksperdid hindamisel kinnitama oma erapooletust ja sõltumatust ning huvide konflikti puudumist hinnatavate taotlust ja taotlejate suhtes. Juhul kui valikukomisjoni liikmel või eksperdil on konkreetse taotluse või taotleja suhtes huvide konflikt, peab ta teavitama sellest rakendusüksust ning end konkreetse taotluse hindamisest viivitamata taandama.

Määruse §-s 16 kehtestatakse taotluste valikukriteeriumid ja -metoodika. Projektide valimisel lähtutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 (eespool ja edaspidi *ühissätete määrus*) artikli 73 lõigetest 1 ja 2, võttes arvesse perioodi 2021–2027 seirekomisjoni kinnitatud ajavahemiku 2021–2027 rakenduskava tegevuste üldisi valikukriteeriume ja -metoodikat⁷.

Lõike 1 kohaselt nõuetele vastavaks tunnistatud taotlusi hinnatakse järgmiste valikukriteeriumite alusel, mille osakaalud on järgmised:

Valikukriteerium	Osakaal koondhindest
Projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele – hinnatakse projekti mõju Eesti ettevõtjate teadus- ja arendustegevuse investeeeringute	20%

⁷ https://www.rtk.ee/sites/default/files/documents/2023-12/Valikukriteeriumid_2021-2027_l%C3%B5plik_31052022.pdf

suurusele, projekti mõju taotlejale (mh konkurentsivõime kasv) ja Eesti kaitsetööstuse arengule rahvusvahelises võrdluses ning projektiga seotud väärtusahelatele, projekti mõju valdkondadeülesele koostööle, projekti mõju teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning TAIE fookusvaldkondade eesmärkide saavutamisele.	
Projekti majanduslik põhjendatus ja taotleja äriplaneerimine suutlikkus projekti ellu viia – hinnatakse projekti mõju ettevõtja lisandväärtuse kasvule, projekti majanduslikku vajalikkust taotlejale ja partneritele ning selle põhjendatust, projektiga kaasnevat majanduslikku tulu, taotleja ärimudeli muutust ja sellega kaasnevat majanduslikku tulu tulevikus, äriplaani asjakohasust, taotleja ja partnerite võimet äriplaani ellu viia ja projekti tulemusi äriplaneerimise rakendada ning taotleja võimet rahastada projekti tulemuste rakendamist.	35%
Projekti tehnoloogiline põhjendatus, taotleja tehnoloogiline suutlikkus projekti ellu viia ja projekti kuluefektiivsus – hinnatakse toote, teenuse, tehnoloogia või protsessi uuenduslikkust ja tehnoloogilisi eeliseid võrreldes samaväärsete toodetega, arendusplaani tehnoloogilist taset koos tegevuste kirjelduse ja ajakava asjakohasusega, projekti metoodikat ja teostatavust, uuringut tegeva meeskonna rakendusühtluste- ja tootearendusalaseid teadmisi, oskusi ja varasemaid kogemusi, intellektuaalomandi strateegia asjakohasust ja kaalutletust, projekti elluviimiseks vajaliku taristu olemasolu ning projekti eelarve põhjendatust.	30%
Projekti kooskõla taotlusvooru kinnitatud kaitsetööstusvaldkondadega – hinnatakse, kui võrd projekt on seotud kaitsetööstuse fookusvaldkondade ja Eesti Kaitseväge võimevajadustega	10%
Projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega – hinnatakse kooskõla strateegia „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja sihtidega ning panust § 4 lõikes 5 nimetatud näitajate saavutamisse.	5%

Valikukriteeriumid on kooskõlas seirekomisjoni üldiste valikukriteeriumitega järgmiselt:

- projekti 1. valikukriteerium on vastavuses seirekomisjoni 1. üldise valikukriteeriumiga (projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele);
- projekti 2. ja 3. valikukriteerium on vastavuses seirekomisjoni 2. üldise valikukriteeriumiga (projekti põhjendatus);
- projekti 3. valikukriteerium on vastavuses seirekomisjoni 3. üldise valikukriteeriumiga (projekti kuluefektiivsus);
- projekti 2. ja 3. valikukriteerium on vastavuses seirekomisjoni 4. üldise valikukriteeriumiga (toetuse taotleja suutlikkus projekti ellu viia);
- projekti 5. valikukriteerium on vastavuses seirekomisjoni 5. üldise valikukriteeriumiga (projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega).

Lõikes 2 sätestatakse, et taotlust hinnatakse skaalal 0–4 punkti, taotluse koondhinne kujuneb valikukriteeriumite alusel antud punktide kaalutud keskmisest.

Lõikes 3 sätestatakse, et kui ekspertide antud punktid on samad või suuremad § 17 lõike 1 punktides 1–3 sätestatud punktidest, hindab taotlust lisaks valikukomisjon, kellel on õigus ekspertide antud kaalutud keskmisi punkte muuta.

Lõike 4 järgi töötab rakendusüksus välja täpsema hindamismetoodika, lähtudes valikukriteeriumitest ja -metoodikast. Hindamismetoodika kooskõlastatakse rakendusasutuse, korraldusasutuse ja rakendusasutustega, kes nõustavad oma vastutusvaldkonnas Riigikogu poolt riigi pikaajalises arengustrateegias „Eesti 2035“ kinnitatud strateegiliste sihtide ja põhimõtete saavutamist. Hindamismetoodika avalikustatakse rakendusüksuse veebilehel enne taotluste vastuvõtmise algust.

Kooskõlastamine rakendusasutusega tagab, et hindamismetoodika on kooskõlas kehtivate seaduste ja määruste nõuetega ning on ametlikult kinnitatud. See vähendab vaidluste ja arusaamatuste riski, tagab menetluse õigsuse ning suurendab süsteemi usaldusväärsust.

Edasivolituse aluseks on ühendmääruse § 7 lõige 2, mis annab rakendusüksusele õiguse kehtestada täpsemad hindamispõhimõtted ja valikukriteeriumite rakendamise tingimused. See õigus võimaldab rakendusüksusel konkreetse taotlusvooru eripärasid arvestades kohandada hindamisprotsessi, säilitades samal ajal seaduspärasuse ja läbipaistvuse.

Kokkuvõttes tagab säte, et hindamine toimub ühtsetel ja läbipaistvatel alustel, taotlejad mõistavad hindamiskriteeriume ning rakendusüksusel on hindamismetoodika rakendamiseks seaduslik ja kooskõlastatud alus.

Lõige 5 näeb ette hindamismetoodika avaldamise rakendusüksuse veebilehel enne taotluste vastuvõtmise algust.

Määruse §-s 17 sätestatakse taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise tingimused. Taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise üldtingimused on sätestatud ühendmääruse § 8-s.

Lõike 1 kohaselt rahuldatakse taotlus, mis vastab kõikidele määruses sätestatud nõuetele ja kui see on saanud § 16 lõikes 1 loetletud valikukriteeriumite alusel koondhindeks vähemalt 2,50 või kui see on saanud § 16 lõikes 1 punktis 1–4 loetletud valikukriteeriumite alusel hindeks vähemalt 2,50 või punktis 5 nimetatud valikukriteeriumi alusel hindeks vähemalt 2,00. Need lävendid tagavad, et rahastatakse vaid kvaliteetseid projekte.

Lõikes 2 sätestatakse taotluse rahuldamata jätmise tingimused. On tähtis rõhutada, et taotlus jäetakse rahuldamata ka siis, kui menetluses oleva taotlusega taotletav summa ületab toetuste rahastamise eelarve vaba jäägi ja seda taotlust ei ole võimalik vastavalt ühendmääruse § 9-s sätestatud tingimustele osaliselt rahuldada. Taotluse võib osaliselt rahuldada ühendmääruse § 9 lõike 1 kohaselt ja tingimusel, et taotleja on nõus rakendusüksuse ettepanekuga taotletud toetuse summat vähendada või projektis kavandatud tegevusi muuta. Taotluse rahuldamise otsuse võib teha kõrvaltingimusega vastavalt ühendmääruse § 9 lõikele 2. Taotluse tingimusliku rahuldamise otsuse põhjal ei teki toetuse saajal õigust toetuse maksetele. Õigus toetusega seotud maksetele tekib pärast kõrvaltingimuse saabumist või täitmist. Taotleja peab taotluse osalise rahuldamisega nõustuma. Kui taotleja ei nõustu muudatustega või projektid eesmärgid ei ole saavutatavad, teeb rakendusüksus taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Lõike 3 kohaselt määratakse otsuses lisaks ühendmääruse § 8 lõikes 4 sätestatule kindlaks projekti elluviimise tingimused ning aruannete esitamise tähtajad ja kord.

6. peatükk

Taotluse rahuldamise otsuse muutmine ja kehtetuks tunnistamine

Peatükis sätestatakse taotluse rahuldamise otsuse muutmise ja kehtetuks tunnistamise tingimused.

Määruse §-s 18 kirjeldatakse taotluse rahuldamise otsuse muutmise tingimusi ja korda.

Lõike 1 kohaselt peab taotluse rahuldamise otsuse muutmise algamata kas rakendusüksus või toetuse saaja, lähtudes ühendmääruse §-s 12 sätestatud tingimustest ja korrast ning üldise grupierandi määruse tingimustest. Näiteks on toetuse saaja kohustatud abikõlblikkuse perioodi kestel taotlema rakendusüksuselt viivitamata taotluse rahuldamise otsuse muutmist juhul, kui toetuse saaja soovib muuta projektis ettenähtud alategevusi või kui toetuse saaja soovib pikendada projekti abikõlblikkuse perioodi vastavalt § 8 lõikele 5. Lisaks ühendmääruse §-s 12 sätestatud juhtudele võib taotleja projektis teha teisi muudatusi, mis projekti üldeesmärki ei muuda. Sellisteks muudatusteks võivad olla näiteks projekti meeskonna, kulude jaotuse, aruannete esitamise tähtaja muutmine.

Toetuse saaja võib muudatusi teha ka teistel juhtudel, juhul kui see on kooskõlas üldise grupierandi määruse tingimustega ja sellest on rakendusüksust teavitatud vähemalt ühe kuu jooksul enne muudatuste tegemist.

Lõige 2 sätestab, et juhul kui muudatus seab kahtluse alla projekti oodatavate tulemuste saavutamise või tegevuste lõpetamise abikõlblikkuse perioodil ja muudatus ei ole kooskõlas riigiabi reeglitega, on rakendusüksusel õigus taotluse rahuldamise otsuse muutmise keelduda.

Lõike 3 kohaselt otsustab rakendusüksus taotluse rahuldamise otsuse muutmise 20 tööpäeva jooksul pärast vastavasisulise taotluse saamist.

Lõige 4 näeb ette, et taotluse rahuldamise otsust võib muuta tagasiulatuvalt, kui see aitab saavutada projekti tulemusi ja muudatus on põhjendatud.

Määruse §-s 19 sätestatakse, et taotluse rahuldamise otsus tunnistatakse osaliselt või täielikult kehtetuks lisaks ühendmääruse § 14 lõigetes 1 ja 2 ning § 37 lõikes 7 nimetatud tingimustel ja juhtudel, kui:

- 1) toetuse saaja ei täida taotluse rahuldamise otsust või ei kasuta toetust käesolevas määruses ettenähtud tingimustel;
- 2) projekti tegevusi ei ole võimalik lõpetada 2029. aasta 31. oktoobriks.

7. peatükk

Aruannete esitamine ja toetuse maksmise tingimused

Määruse 7. peatükis kirjeldatakse toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamist ning sätestatakse toetuse maksmise tingimused.

Määruse §-s 20 kehtestatakse toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamise tingimused.

Lõikega 1 nähakse ette toetuse saaja kohustus esitada rakendusüksusele vahe-, lõpp- ja järelaruanded. Toetuse saaja esitab aruanded e-toetuse keskkonna kaudu taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimustel ja tähtaegadeks. Aruannete vormid kehtestab ning teeb toetuse saajale kättesaadavaks rakendusüksus e-toetuse keskkonnas.

Lõige 2 sätestab, et vahe- ja lõpparuanded sisaldavad peamiste tegevuste kirjeldust ja teavet projekti tulemuste saavutamise kohta ning toetuse saaja hinnangut projekti edenemisele.

Lõige 3 sätestab, et lõpparuandes tuleb anda hinnang ka tegevustele ja projekti tulemustele, millega aidati saavutada strateegia „Eesti 2035“ põhimõtteid ja näitajaid.

Lõike 4 kohaselt kinnitab rakendusüksus vahearuande ja lõpparuande või lükkab selle tagasi 30 tööpäeva jooksul selle rakendusüksusele esitamisest arvates. Seejuures on rakendusüksusel õigus nõuda aruande täiendamist määratud tähtaja jooksul, et aruanne kajastaks määruses nimetatud aspekte adekvaatselt.

Lõike 5 kohaselt võib rakendusüksus aruannete sisuliseks hindamiseks kaasata eksperte, kes hindavad projekti edenemist ja seatud eesmärkide saavutamist. Eksperti kasutamise korral pikeneb aruande menetlemise tähtaeg hindamiseks kuluva aja võrra. Eksperti kasutamisest teavitab rakendusüksus toetuse saajat viivitamata. Rakendusüksus arvestab aruannete tähtaegade seadmisel Euroopa Komisjonile seireandmete korralise esitamise üldise ajagraafikuga.

Lõige 6 näeb ette projekti järelaruande esitamise rakendusüksuse nõudmisel. Projekti järelaruande eesmärk on hinnata, kas projekt on saavutanud toetusmeetme eesmärgid ning kuidas on projektiga saavutatud tulemusnäitajad või toetuse eesmärk, mida ei olnud võimalik määrata projekti lõppemisel. Sellised näitajad on lisandväärtuse kasv töötaja kohta või uue toote või teenuse ekspordist saadud müügitulu. Siinkohal tuleb meeles pidada, et tootearenduse toetus katab vaid arendusega seotud kulud ning tegevused ja kulud, mis on seotud toote turule sobivaks tegemisega ja kommertsialiseerimisega, ei ole selle projekti raames abikõlblikud. Seega on projekti mõju võimalik hinnata vähemalt 2–3 aasta pärast peale selle lõppu.

Määruse §-s 21 sätestatakse toetuse maksmise tingimused.

Lõike 1 kohaselt makstakse toetust ühendmääruse § 27 lõike 1 punkti 1 kohaselt ehk toetust makstakse tegelike kulude alusel. Maksete tegemisel lähtutakse ühendmääruse §-dest 24-26.

Lõike 2 kohaselt maksab rakendusüksus toetuse välja tingimusel, et abikõlblik kulu on tekkinud ehk tegevus on ellu viidud, tekkinud kulud on tasutud ning kulusid tõendavad dokumendid on rakendusüksusele esitatud ja viimase poolt kinnitatud.

Lõige 3 sätestab, et dokumentide ja tõendite esitamist saab teha kord kvartalis.

Rakendusüksusel on üldiselt kohustus menetleda esitatud kuludokumente 30 tööpäeva jooksul. Vajaduse korral on rakendusüksusel õigus kuludokumente kontrollida toetuse saaja juures. Puuduste korral on rakendusüksusel õigus nõuda toetuse saajalt kuludokumentides esinevate puuduste eemaldamist ja määrata selleks tähtaja. Rakendusüksusel on õigus maksete menetlemine osaliselt või täielikult peatada ühendmääruse § 33 lõikes 1 sätestatud juhul.

Lõike 4 kohaselt tehakse lõppmakse pärast projekti tegevuste elluviimist ja tulemuste saavutamist ning lõpparuande kinnitamist.

Lõige 5 sätestab toetuse maksmisest osalise või täieliku keeldumise otsuse tegemise tingimused.

Lõike 6 kohaselt esitab toetuse saaja välisriigi registris registreeritud partneri kulude tõendamiseks rakendusüksusele partneri kulude abikõlblikkuse auditiaruande, mille on teinud partneri asukohariigi sõltumatu ja sertifitseeritud audiitor ja milles on märgitud, et partneri kulud on kooskõlas üldise grupierandi määrusega või vähese tähtsusega abi määrusega, käesoleva määrusega ning asukohariigi õigusaktide ja üldtunnustatud raamatupidamistavaga.

8. peatükk

Toetuse saaja ja rakendusüksuse täiendavad õigused ja kohustused

Peatükis kirjeldatakse toetuse saaja ja rakendusüksuse kohustusi ja õigusi.

Määruse §-s 22 kehtestatakse toetuse saaja õigused ja kohustused.

Lõige 1 sätestab, et toetuse saajal on õigus saada rakendusüksuselt teavet ja selgitusi, mis on seotud kõnesolevas määruses, ÜSS2021_2027-s ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuete ja toetuse saaja kohustustega. Muu hulgas peab toetuse saaja täitma Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määrusest nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ tulenevaid tingimusi ja nõudeid, mis kehtivad projektidest avalikkusele teatamisel.

Lõige 2 näeb ette, et toetuse saaja peab lisaks ühendmäärusest tulenevatele kohustustele kasutama toetust taotluse rahuldamise otsuse kohaselt ning tagama projekti juhtimise ja eduka elluviimise taotluse rahuldamise otsuses fikseeritud tähtaegadel ja tingimustel. Juhul kui projekt viiakse ellu koostöös partneriga, peab toetuse saaja esitama §-s 5 sätestatud koostöölepingu. Toetuse saajal on kohustus on säilitada riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmisega seotud andmeid koos teabe ja vajalike lisadokumentidega 10 aastat alates viimase üksikabi andmisest.

Määruse §-s 23 sätestatakse rakendusüksuse õigused ja kohustused.

Lõige 1 näeb ette rakendusüksuse õigused. Rakendusüksusel on muu hulgas õigus kontrollida projekti elluviimist ning nõuda lisaandmete esitamist. Rakendusüksusel on õigus lõpetada toetuse väljamaksmine ning nõuda toetuse osalist või täielikku tagastamist, kui toetuse saaja rikub ÜSS2021_2027, selle alusel antud määrustes või eelnõukohases määruses sätestatud tingimusi või kaldub muul viisil kõrvale taotluses või taotluse rahuldamise otsuses ettenähtust. Lisaks on rakendusüksusel õigus vähendada toetuse suurust proportsionaalselt taotluse rahuldamise otsuses kinnitatud projekti maksumuse vähenemisega.

Lõige 2 seab lisakohustused. Lisaks ühendmääruses sätestatule peab rakendusüksus teavitama toetuse saajat vastuvõetud otsusest, üldiselt tehakse seda kohe pärast otsuse vastuvõtmist, st kas samal päeval või järgneval tööpäeval. Rakendusüksusel on lisaks kohustus säilitada riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmisega seotud andmeid koos teabe ja vajalike lisadokumentidega 10 aastat alates viimase üksikabi andmisest.

9. peatükk

Vaided

Peatüki ainsas, määruse §-s 24, sätestatakse vaide esitamise ja menetlemise alused.

Rakendusüksuse toimingu või otsuse peale võib esitada vaide ÜSS2021_2027 §-s 31 sätestatud korras. Vaide lahendab üldjuhul rakendusüksus. Kohustuslik vaidemenetlus teenib õiguspoliitilisi eesmärke, nagu õiguskaitse, halduse enesekontroll ning halduskohtute töökoormuse vähendamine. Kohustuslik vaidemenetlus on mõistlik, sest aastate 2017–2020 vaiete statistika alusel on kohustuslik vaidemenetlus võimaldanud haldusorganil nii tehtud vigu parandada kui ka selgitada kaebajatele täiendavalt otsustamisel tähtsust omavaid asjaolusid, mis omakorda on vähendanud halduskohtute töökoormust. Vaidemenetluses erimeelsuste lahendamine hoiab üldiselt kokku nii menetlusosaliste aega kui ka kohtuvaidlustele kuluvaid rahalisi vahendeid, arvestades, kui pikaajaliseks võib kohtuvaidlus vahel kujuneda.

Vaie vaadatakse läbi haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. Vaidemenetlusega seotud teave, dokumendid ja vaideotsus toimetatakse vaide esitajale kätte elektrooniliselt.

Peale selle juhindutakse finantskorrektsiooni otsuste tegemisel ÜSS2021_2027-s ja ühendmääruses sätestatud. Finantskorrektsioone kohaldatakse juhul, kui toetuse saaja on teinud abikõlbmatuid kulusi, on ilmnunud, et toetust ei ole kasutatud eesmärgipäraselt või toetuse saaja ei ole saavutanud projektis lubatud tulemusi ja see on mõjutanud kulude abikõlblikkust. Nimetatud juhtudel nõuab rakendusüksus toetuse osaliselt või täielikult tagasi.

3. Määruse vastavus ELi õigusele

Käesoleva määruse aluseks on ÜSS2021_2027 ja selle alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrused.

Käesolev määrus on kooskõlas ka järgmiste ÜSS2021_2027 aluseks olevate Euroopa Liidu määrustega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706, parandatud ELT L 450, 16.12.2021, lk 160 ja ELT L 241, 19.09.2022, lk 16);
- komisjoni määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78));
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (ELT L 231, 30.06.2021, lk. 60–93, parandatud ELT L 13, 20.01.2022, lk 74);
- komisjoni määrus (EL) 2023/2831, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2831, 15.12.2023)⁸.

4. Määruse mõjud

Määrus aitab Eesti ettevõtjatel välja arendada uusi kaitsevaldkonnaga seotud tehnoloogiaid, tooteid ja teenuseid ning seeläbi tõusta väärtusahelas ja saavutada paremaid majandustulemusi. Otseselt aitab eelnõukohane määrus kaitsetööstusettevõtjatel suurendada uutelt toodetelt ja

---

⁸ [Komisjoni määrus \(EL\) nr 2023/2831](#)

teenustelt teenitavat rahvusvahelist müügitulu, mis omakorda suurendab maksulaekumisi ja seega Eesti ühiskonna üldist heaolu ja elatustaset. Eelnevat arvesse võttes on määrusel otsene mõju majandusele.

Eelnõukohase määruse sihtrühm on Eesti ettevõtjad, kes arendavad kaitsevaldkonnaga seotud tehnoloogiaid, tooteid ja teenuseid. Ettevõtjate tegevusega võib alati kaasneda mõningane mõju keskkonnale, eriti tööstusettevõtjate puhul. Tehnoloogiliselt uute toodete ja teenuste väljaarendamisega kaasneb ka vajadus uuendada oma tootmisprotsesse ja -seadmeid. Uued tootmisprotsessid ja nendeks kasutatavad seadmed koormavad keskkonda üldjuhul vähem kui eelmiste põlvkondade omad. Ühtlasi saab uute toodete ja teenuste arendamisel vajaduse korral rakendada ringmajanduse põhimõtteid, mille eesmärk on toodete ja nende materjalide korduskasutus ja ringlussevõtt. Lisaks avaldab määrus positiivset mõju ka ressursside parema väärimise kaudu. Seega on eelnõukohasel määrusel otsene positiivne mõju looduskeskkonnale.

Määrusel on kõige suurem puutumus Kaitseministeeriumi arendusprojekti konkursiga (kaitseministri 09.04.2025 käskkirjaga nr 1-2/25/63 kinnitatud „Kaitsetööstuse arendustegevuse toetamise põhimõtted ja kord“), mille raames on ettevõtjatel samuti võimalik taotleda toetust tootearenduseks ja VKEdel innovatsiooniabi. Kõnesoleva toetusmeetme väljatöötamisel on Kaitseministeeriumiga tehtud tihedat koostööd vältimaks sekkumiste dubleerimist. Peamised erinevused seisnevad toetatavate tegevuste eesmärgis, sihtrühmas ning toetuse suuruses.

Kaitseministeeriumi konkursi peamine eesmärk on leida, arendada ja katsetada uudseid lahendusi valdkondades, mida Kaitsevägi on oma väevõime puhul puudusena tuvastanud. Sihtrühm on a) alustavad ettevõtjad, kes pole varem tootearendust teinud; b) juba tegutsevad ettevõtjad, kellel on ennekõike vaja teha hilisema etapi tootearendust ning Kaitseväega lahenduste koos katsetamiseks. Toetuse maksimaalne suurus on 200 000 eurot, mis võimaldab teha lühiajalisi ja vähemas mahus teadus- ja arendustegevust nõudvaid arendusprojekte.

Kõnesoleva määruse sihtrühm on ennekõike eri arenguetapis olevad teadus- ja tehnoloogiamahtuvad kaitsetööstusettevõtjad. Toetatavad tegevused on ulatuslikumad ning suurem rõhk on rakendusuuringutel, mis on aja- ja rahamahukamad. Sellest tulenevalt on ka toetuse maksimaalne summa *ca* 15 korda suurem kui Kaitseministeeriumi sekkumisel.

Seos teiste Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi toetusmeetmetega on pigem toetav kui dubleeriv. Ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri 10. veebruari 2023. a määruse nr 8 „Perioodi 2021–2027 innovatsiooni- ja arendusosaku toetuse andmise tingimused ja kord“ alusel aidatakse ka kaitsetööstusettevõtjatel teha esmaseid (eel)uuringuid enne toetuse taotlemist.

SmartCapi kaitsefond võimaldab kaasata investeringuid, mille tulemusel on ettevõtja võimeline kõnesoleva toetusmeetme raames välja töötatud lahenduse turule viima. Ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri 6. märtsi 2023. a määruse nr 14 „Ettevõtja tootearenduse toetuse andmise tingimused ja kord“ alusel toetatakse vaid tootearenduse projektide elluviimist ning selle toetusmeetme vahendid on ammendumas.

Majandus- ja tööstusministri 29. mai 2025. a määruse nr 13 „Rakendusuuringu ja tootearenduse toetus“ alusel jooksvalt avatud taotlusvoorst saadav maksimumtoetus on ligi 10 korda väiksem

ning vooruline taotlemine konkurentsipõhine. Kolme nimetatud toetusmeetme puhul ei ole kaitsetööstusele eraldi vahendeid eraldatud või teda mingil muul moel eelistatud.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse alusel antava toetuse eelarve, mis eraldatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest, on 23 800 000 eurot. Toetuse keskmine osakaal on eeldatavalt 60%. Kohustusliku omafinantseeringu tagavad toetuse saajad. Määruse rakendamisega ei kaasne riigieelarvele lisatulusid ega -kulusid. Määruse rakendamiseks vajalikud tegevused viib ellu rakendusüksus.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, st kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Määruse kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määrus esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu Rahandusministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Kliimaministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Kaitseministeeriumile, Riigi Tugiteenuste Keskusele, perioodi 2021–2027 seirekomisjonile ja Euroopa Komisjonile.

Määrus esitatakse arvamuse andmiseks Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutusele ning Eesti Kaitse- ja Kosmosetööstuse Liidule.

Lisa 1. Toetusmeetme, riigi pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtide ning ühissätete määruse artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtete vaheliste seoste analüüs

Lisa 2. Põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ (DNSH) järgimise analüüs

Lisa 3. Põhiõiguste harta ja puuetega inimeste õiguste konventsiooniga (PIK) arvestamise kontroll-leht

Lisa 4. Riskide hindamise tabel

Lisa 5. Märkustega arvestamise tabel (ametliku kooskõlastamise järel)

Toetusmeetme, riigi pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtide ning ühissätete määruse artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtete vaheliste seoste analüüs

„Eesti 2035“ siht	Horisontaalsed põhimõtted
Eesti majandus on uuendusmeelne ja teaduspõhine	Võrdsed võimalused (sh diskrimineerimise vältimine)
	Eelnõukohase määruse tasemel otsene seos puudub. Meede toetab ühiskonna erinevatesse gruppidesse kuuluvate inimeste eneseteostusvõimalusi ning parendab nende võimalusi tegeleda ettevõtluse ja innovatsiooniga. Toetusmeetme tulemusena loob ettevõtja uue toote või teenuse, mis aitab suurendada ettevõtja konkurentsivõimet. Toetusmeetme tasemel on võimalik vaid tagada, et teavitustöö käigus kaasatakse kõik huvigrupid ning kõiki taotlejaid koheldakse võrdselt.
	Toetusmeetmest toetatud projektid võivad kaudselt edendada erinevate ühiskonnagruppide võimalusi osaleda tööelus ja elukestvas õppes ning tegeleda ettevõtlusega, juhul kui projektide sisuks on uute tehnoloogiate, teenuste ja toodete väljatöötamine, mis selliseid võimalusi pakuvad. Vastava hinnangu annab iga taotleja projekti taotluses.
	Kaudne panus strateegia „Eesti 2035“ näitajasse „ hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik “ (ei hõlmata rakendamisel)
	Sooline võrdõiguslikkus
Eesti majandus on uuendusmeelne ja teaduspõhine	Eelnõukohase määruse tasemel otsene seos soolise võrdõiguslikkusega puudub. Ettevõtlusvaldkonna suurim katsumus on laiemalt naiste loodud ja juhitud ettevõtete vähesus. Samuti tegutsevad naisettevõtjad valdkondades, mis ei ole nii tehnoloogiapõhised ja veel vähem kaitsevaldkonnas, kus tegutsevad militaartaustaga ettevõtjad. Naisettevõtjatel on rohkem raskusi rahaliste vahendite ja kapitali hankimisel ning kapitali kaasamisel. Samuti on naisettevõtjad vähem riskialtimad ning nende ettevõtted tegelevad vähem arenduse ja innovatsiooniga. Lisaks pole naisettevõtjatel alati ligipääsu ettevõtlusvõrgustikele ja ettevõtluse arendamisega seotud infole.
	Kõnealust toetust saavad taotleda kõik Eesti äriregistrisse kantud äriühingud, mis on seotud kaitsetööstuse valdkonnaga, olenemata äriühingu töötajate soost, sama põhimõtte kehtib ka partnerite kohta. Toetus on mõeldud neile ettevõtjatele, kes soovivad arendada uusi tooteid või teenuseid, aga kes näevad nendes tegevustes suurt riski ning kellel pole selleks piisavat kapitali. Seega aitab see meede lahendada mõnda eelpool nimetatud probleemi. Kuna toetusmeetmega ei toetata uute ettevõtete loomist, vaid juba tegutsevates ettevõtetes tootearenduse elluviimist, ei ole sellega võimalik kahjuks lahendada probleemi, et Eestis on vähe naiste loodud ja juhitud ettevõtteid.

	<p>Toetusmeetme teavitustegevuste abil on aga võimalik tõsta naisettevõtjate teadlikkust võimalikest toetusmeetmetest ning julgustada naisettevõtjaid toetust taotlema. Kõnealuse toetusmeetme eelarves pole ette nähtud vahendeid lisategevusteks, küll on võimalik neid rahastada rakendusasutuse muude tegevuste eelarvest. Toetusmeetme abil toetatud projektides võib olla puutumus soolise võrdõiguslikkuse teemaga, vastav hinnang antakse projekti taotluses.</p> <p>Kaudne panus strateegia „Eesti 2035“ näitajasse „soolise võrdõiguslikkuse indeks“ (ei hõlmata rakendamisel)</p> <p>Ligipääsetavus</p> <p>Eelnõukohase määruse tasemel otsene seos puudub. Toetusmeetmega tuleb tagada erivajadusega (näiteks kuulmis-, nägemis- või liikumispuue) inimeste füüsiline ja virtuaalne ligipääs kogu toetusmeetme tegevusele. Sellest tulenevalt peab nii toetusmeetmega seotud tegevuste info ja selle edastamise puhul kui ka tegevuste rakendamise korral võtma arvesse ligipääsetavuse nõudeid ning tagama nende arvessevõtmise alates tegevuse ettevalmistamisest kuni selle lõpuni, et kõikidel inimestel oleks toetusmeetme tegevustes osalemiseks võrdsed võimalused. Projekti käigus loodud tehnoloogiate puhul järgitakse universaalsisaini põhimõtteid seal, kus see on asjakohane.</p> <p>Kaudne panus strateegia „Eesti 2035“ näitajasse „ligipääsetavuse mõõdik“ (ei hõlmata rakendamisel)</p> <p>Regionaalne tasakaalustatus</p> <p>Eelnõukohase määruse tasemel on mõju neutraalne või positiivne. Ettevõtlusvaldkonna peamine probleem on ettevõtjate konkurentsivõime ning kapitali ja oskustega tööjõu kättesaadavuse suured piirkondadevahelised erinevused. Oluline on, et ettevõtjate võimalused tegutseda ja areneda ning inimeste võimalus saada tasuvat tööd oleks eri piirkondades ühtlasemalt tagatud. Toetusmeetme panust regionaalsete erisuste vähendamisse mõõdetakse näitajaga „väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest“.</p> <p>Tööjõu tootlikkus (SKP väärtus ühe hõivatu kohta ostujõu alusel) on selgelt suurem suuremate linnadega piirkondades, ulatudes 2022. a seisuga Harjumaal 88%-ni ja Kirde-Eestis (Ida-Virumaal) 76 %-ni ELi keskmisest, kuid Lõuna- ja Kesk-Eestis seevastu kõigest 66%-ni ning Lääne-Eestis vaid 58%-ni. Vaatamata suurtele piirkondlike erinevustele tuntakse vajadust toetuse abil tehtavate tegevuste järele kogu Eestis, kuna Eesti loodav lisandväärtus jääb endiselt alla Euroopa Liidu keskmise.</p> <p>Eesti Kaitse- ja Kosmosetööstuse Liidu 186 aktiivsest liikmest 79% tegutsevad Harjumaal, 8% Tartumaal ja 13% ülejäänud Eestis. Arvestades, et tegu on teadus- ja arendustegevuse meetmega, mis eeldab juba loodud ja piisavate võimetega ettevõtjaid, siis ei ole realistlik eeldada, et toetuse taotlemise proportsioonid erineksid märgatavalt ettevõtjate asukohast. Toetusmeetme tingimused ei takista</p>
--	---

vähem arenenud piirkondade ettevõtjatel toetust taotlemast, toetuse taotlemine on pidevalt avatud ning toetust ei anta mitte pingerea, vaid lävendi ületamise (st kvaliteedi) alusel. Tõenäoliselt ei ole enamiku regionaalseid erisusi vähendavate sekkumisvõimaluste puhul ette näha otsest mõju toetatud projektide suhtarvu kasvule väljaspool Harju- ja Tartumaad.

Vaatamata eelnevale soovitakse soodustada ka vähem arenenud regioonide ettevõtjate aktiivset osalemist toetuse taotlemisel. Väiksema taotlemisaktiivsusega piirkondade taotlejate suuremas teavitamises ja nõustamises nähakse selget potentsiaalset mõju regionaalsete erinevuste vähendamisele. Selleks on planeeritud järgmised tegevused:

- rakendusüksus korraldab toetusmeetmete teemalisi veebipõhiseid infoseminare ning tagab kõigile potentsiaalsetele toetuse saajatele võrdse ligipääsu, sh järelevaatamise võimaluse. Veebipõhised infoseminarid võimaldavad osaleda füüsilisest asupaigast sõltumatult ning aitavad hoida kokku ka taotlejate ressursi;
- tõhustakse koostööd maakondlike arenduskeskustega, et tagada parem regionaalne kaetus ning informeeritus ja ligipääsetavus teenustele igas maakonnas. Vajaduse korral nõustatakse maakondlikke arenduskeskusi toetuste küsimuses eraldi;
- koos Eesti Kaitse- ja Kosmostööstuse Liiduga jagatakse infot ja ning nõustatakse väljaspool Harjumaad asuvaid ettevõtjaid;
- rakendusüksus ja/või -asutus tutvustab meedet vastavatel maakondlikel infopäevadel ja seminaridel ning jagab informatsiooni asjakohaste uudiskirjade kaudu;
- ettevõtluse- ja innovatsiooniteadlikkuse kasvatamise käskkirja tegevuste planeerimisel ja elluviimisel järgitakse tasakaalustatud regionaalarengu põhimõtteid ning kui elluviija tuvastab tegevuste puhul regionaalse tasakaalustamatuse, siis võtab elluviija selle leevendamiseks ette asjakohaseid lisategevusi.

Toetusmeetme seire käigus jälgitakse muu hulgas toetuse jagunemist erinevate piirkondade vahel ja vajaduse korral sihistatakse teavitus- ja nõustamistegevusi.

Samas, arvestades Vabariigi Valitsuse seatud eesmärki suunata Euroopa Liidu ühtekuuluvusfondide vahendeid kaitsetööstuse arendamisse ning Vabariigi Valitsuse otsust kiirendada vahendite väljamakseid, siis ei ole võimalik seada eritingimusi projektidele, mis viiakse ellu väljaspool Harjumaad. Selliste tingimuste seadmine tähendaks kohustuste täitmise ja väljamaksete tegemise edasilükkumist ning osa vahendite kasutamata jäämise riski.

Kaudne panus strateegia „Eesti 2035“ näitajasse „**väljaspool Harjumaad loodud sisemajanduse koguprodukt elaniku kohta Euroopa Liidu 27 liikmesriigi keskmisest**“

Keskkond/Kliima

Toetusmeetmel on neutraalne mõju kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisele. Kaitsevaldkonna teadus- ja arendustegevusel ja sellega seotud projektidel ei ole otsest mõju kliima- ja keskkonnanäesmärkide saavutamisele. Üldjuhul on teadus- ja arendustegevuse käigus loodud uued tooted ja tehnoloogiad ressursisäästlikumad ja keskkonnasõbralikumad, tekitavad vähem kasvuhoonegaaside heidet ja jäätmeid ning ettevõtjad kasutavad tootmisel tekkivaid jäätmeid, selleks et nad oleks maailmaturul konkurentsivõimelised. Kaitsetööstuse puhul tuleb siiski arvestada, et tulenevalt valdkonna eripärast on selle põhiliseks kliendiks riigid (nende julgeoleku- ja kaitsestruktuurid), kelle esmane ülesanne on tagada riigi julgeoleku ja kaitse eesmärkide saavutamine. Samas on enamik NATO riike (kes on Eesti kaitsetööstuse peamised kliendid) seadnud endale kliima- ja keskkonnanäesmärged, mistõttu tuleb riigihangetes lähtuda ka vastavatest kriteeriumitest. Lisaks tuleb arvestada, et kaitsetööstusettevõtjad loovad kahesuguse kasutusega tooteid ja tehnoloogiaid, mille kliendibaas on palju laiem ning kliima- ja keskkonnateadlikum.

Kaudne panus strateegia „Eesti 2035“ näitajasse „ressursitootlikkus“

Põhimõtte „ei kahjusta oluliselt“ (DNSH) järgimise analüüs

Määruse alusel toetatavad tegevused ja selle sihtrühm sarnaneb enim rakenduskava meetmele 21.1.1.1 „Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussirde võimekuse suurendamine“. Rakenduskava DNSH-analüüsi (lk 15–16)⁹ tulemusel järeldati, et rakenduskava meetmel 21.1.1.1 ei ole potentsiaali oluliselt kahjustada ühtegi kuuest keskkonnameesmärgist.

Kõnesoleva määruse alusel antava toetuse DNSH-analüüs on esitatud järgmises tabelis.

Kas meede võib potentsiaalselt oluliselt kahjustada järgnevaid keskkonnameesmärke	Jah	Ei	Põhjendus
Kliimamuutuste leevendamine		X	Otsene negatiivne mõju puudub. Uute teenuste ja toodete arendamine võib tuua kaasa kasvuhoonegaaside heite mõningase suurenemise, mis tuleneb kohapeal lisatoodete (kõnesoleva eelnõu puhul prototüübid ja katselahendused, mitte nt saritootmine) tootmisest või teenuse kasutamisest. Samas, nagu on märgitud lisas 1, on uued tehnoloogiad, tooted ja teenused pigem kliima- ja keskkonnasõbralikud ning klient eelistab üldjuhul neid tooteid ja teenuseid, mis aitavad kliimameesmärke saavutada
Kliimamuutustega kohanemine		X	Otsene negatiivne mõju puudub. Kaitsetööstuse tootearenduse toetuse eesmärk on aidata ettevõtjatel luua uusi kaitse- ja kahesuguse otstarbega lahendusi, projektid ei käsitle tehnoloogiate arendamist, mis on seotud kliimamuutustega kohanemisega. Toetusmeetme raames ei anta investeeringutoetust
Vee- ja mereressursside säästev kasutamine ja kaitse		X	Otsene negatiivne mõju puudub. Ettevõtjaid ei arenda eelnõukohase määruse alusel lahendusi, mis on seotud vee- või mereressursside säästva kasutamisega. Arendatakse lahendusi, mis kaitsevad riiki, sh selle vee- ja merepiiri
Ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja kaitse		X	Otsene negatiivne mõju puudub. Ettevõtjaid ei arenda eelnõukohase määruse alusel ringmajanduse lahendusi. Arusaadavalt on iga ettevõtja eesmärk tegutseda võimalikult kuluefektiivselt, seega jälgivad ka

⁹ <https://pilv.rtk.ee/s/d8r9aX3kARtwH5z>

			eelnõukohase määruse sihtrühma ettevõtjad uute lahenduste loomisel, et füüsiliste toodete tootmisel tekiks minimaalselt jäätmeid ja võimaluse korral saaks neid tooteid korduskasutada. Samas tuleb mõista, et kaitsetööstuses arendatakse eeskätt selliseid tooteid, mille kasutusiga ei pea olema pikk ning mille eesmärk on vastase rünnakute tõrjumine või tema võitlusvõime vähendamine. Selle käigus füüsilised tooted üldjuhul hävinevad ja neid pole võimalik korduskasutada
Reostuse vältimine ja kontroll (õhk, vesi ja maapind)		X	Otsene negatiivne mõju puudub. Ettevõtjaid ei arenda eelnõukohase määruse alusel tehnoloogiaid ja tooteid, mis aitavad reostust vältida või kontrollida. Füüsilistele toodetele ja nende tootmisele kehtivad üldlevinud nõuded, mis peavad tagama, et tooted, mis sisaldavad keskkonnale kahjulikke aineid, ei lekiks
Bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide kaitse ning taastamine		X	Otsene negatiivne mõju puudub. Negatiivsed mõjud tulenevad väljaarendatud tehnoloogiate, toodete ja teenuste kasutamisest, aga kõnesoleva määruse alusel investeringutoetust ei anta

Kokkuvõttes ei tekita kõnealuse toetusmeetme rakendamine olulist kahju keskkonnale. Pigem on toetusmeetmel kaudne positiivne mõju keskkonnanäesmärkide saavutamisele, kuna see aitab kaasa uute toodete ja tehnoloogiate väljatöötamisele, mis on ressursisäästlikumad ja keskkonnasõbralikumad, põhjustavad vähem kasvuhoonegaaside heidet ja jäätmeid ning nende puhul kasutatakse tootmisel tekkivaid kõrvalprodukte või tootmisjäätmeid teisese toormena. Siinkohal tuleb muidugi rõhutada, et lõplik mõju sõltub nagu iga toote ja teenuse puhul selle kasutajast. Osa kaitsetööstuse toodangu kasutamine toob paratamatult kaasa keskkonna ja ökosüsteemi hävingu, samas seni, kuni sõjaline konflikt püsib, on parim negatiivse mõju ärahoidmise viis heidutamine, mis tähendab ka tugeva kaitsetööstuse olemasolu, mis suudab neid tooteid ja teenuseid arendada ning toota.